

*О. В. Ковальчук, аспірант
Львівської комерційної академії*

УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В БАНКАХ: СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Управління ризиками в банку є одним з напрямків внутрішньобанківської діяльності, який покликаний забезпечити належний захист банківської установи від впливу негативних наслідків дії та реалізації різноманітних загроз, підтримуючи на належному рівні її фінансову стійкість і стабільність. Банки завжди приділяли увагу процесу управління ризиками, створюючи відповідні структурні підрозділи з питань здійснення ризик-менеджменту, розробляючи методики та підходи до оцінки і вимірювання рівня окремих видів банківського ризику, посилюючи відповідні механізми контролю та моніторингу за рівнем ризику, при проведенні певних банківських операцій.

На сьогодні, банківський бізнес в Україні хоч і демонструє помірне відновлення та поступовий розвиток, що знаходить своє відображення у покращенні фінансових результатів діяльності окремих банківських установ, однак все ще продовжує залишатись достатньо ризиковим.

Так, зокрема, доходи банків України у 2011 році порівняно з 2010 збільшилися на 4,3 % до 142,8 млрд. грн., а динаміка витрат за зазначений період склала +0,4 %, що становить 150,5 млрд. грн. Проте, збитки, які понесли банки у 2011 році (чистий збиток банків на кінець минулого року склав 7,708 млрд. грн.), свідчить про недостатньо ефективне функціонування банківських установ у наш час та здійснення ними своєї діяльності у зоні високого рівня ризику.

Серед основних зовнішніх чинників, які сьогодні не дозволяють забезпечити наявність беззбиткової банківської системи в країні і опосередковано здійснюють негативний вплив на її стан є: погіршення загальноекономічного становища у світі, зростання цін на основні види сировинних ресурсів, поглиблення проблеми суверенних боргів та нестабільність і складне становище фінансових систем в окремих країнах Єврозони. До головних чинників внутрішнього характеру, які безпосередньо здійснюють прямий негативний вплив на стан банківської системи України, слід віднести: сповільнення у темпах проведення структурних реформ в економіці країни; стрімке нарощення державного боргу; відсутність зростання внутрішнього виробництва через використання застарілих та неефективних технологій проведення виробничої діяльності, недостатню модернізація та низький рівень оновлення основних фондів виробничих підприємств; високу енергетичну залежність капіталомістких галузей економіки країни; недосконалість законодавчих і регуляторних змін (прийняття в стислі терміни Податкового кодексу; не завершення проведення Пенсійної реформи в країні) тощо.

Все це стримує здійснення банками активної кредитної діяльності і не дає підстав стверджувати про активізацію фінансово-інвестиційного механізму і відновлення ролі банківської системи країни у забезпеченні загальноекономічного зростання і розвитку України у коротко та середньостроковій перспективах.

Позитивними аспектами, які сьогодні характеризують зменшення рівня ризику у діяльності банківських установах, на протязі минулого року, слід відмітити: скорочення розміру проблемної кредитної заборгованості у кредитних портфелях банків на 6,55 %, сповільнення динаміки сформованих банками резервів на покриття втрат за активними операціями (відрахування в резерви у 2011 році порівняно з 2010 зменшились на 20,93 %) та збільшення величини регулятивного капіталу на 10,91 %. Крім того, одним з важливих факторів, що дозволить об'єктивно оцінювати стан банківських активів, було здійснення окремих регуляторних кроків, які направлені на вдосконалення існуючих підходів до управління банківськими ризиками, зокрема, прийняття 25.01.2012 Правлінням НБУ Постанови № 23 про затвердження "Положення про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями". У зазначеному документі Регулятор визначив єдиний підхід до оцінки активних банківських операцій для всіх банківських установ, що здійснюють свою діяльність в Україні, передбачивши проведення класифікації активів/наданих фінансових зобов'язань за ступенем якості на 5 класів та в межах цих класів визначати показник ризику окремого активу.

Однак, на фоні бурхливого розвитку інформаційних технологій та телекомунікацій, що забезпечують проведення банківських операцій, зростання кількості пропонованих банками електронних фінансово-розрахункових послуг з використанням систем дистанційного обслуговування рахунків клієнтів, розширення асортименту продажу карткових продуктів, зростає роль у забезпеченні на регуляторному рівні необхідності обов'язково здійснювати управління операційним ризиком, визначивши при цьому єдині вимоги до створення і побудови системи операційного ризик-менеджменту. Це дозволить протидіяти можливим шахрайським діям зі сторони недобросовісних клієнтів чи третіх осіб зменшивши величину понесених банком витрат, а також підвищити якість здійснення банківського обслуговування. Також, необхідно на регуляторному рівні передбачити наявність у банках структурних підрозділів, що здійснюватимуть управління ризиком комплаєнс, яке спрямоване на дотримання банком вимог як зовнішніх так і внутрішніх нормативно-правових документів, протидію виникненню конфлікту інтересів, дотримання етичних норм і стандартів поведінки у взаємовідносинах між працівниками, клієнтами та контрагентами банку.

Зазначені, на нашу думку, регуляторні заходи, сприятимуть вдосконаленню процесу управління ризиками в банках, підвищивши

надійність та ефективність функціонування системи ризик-менеджменту в банківській установі.

Ковальчук, О.В. Управління ризиками в банках: сучасний стан і перспективи розвитку [Текст] / О.В. Ковальчук // Міжнародна банківська конкуренція: теорія і практика: збірник тез доповідей VII Міжнародної науково-практичної конференції (24-25 травня 2012 р., м. Суми). – Суми: УАБС НБУ, 2012. – Т. 2. – С. 82-84.